WIKIPEDIA

Urdu

Urdu (اردو) eller **urdu-språk**, også kjent som **lashkari**[1][2] (لشکری), er et indoeuropeisk språk av indoarisk type som hovedsakelig blir talt i Pakistan og India. Det er svært likt hindi, men blir skrevet i nastaliq, en tilpasset utgave av det arabiske alfabetet. Urdu er et språk som dets ordforråd består av persisk, kurdisk, tyrkisk, arabisk, sanskrit og punjabi.

Urdu اردو	
Brukt i	Pakistan India Nepal
Skriftsystem	Urdualfabetet
Offisiell status	
Offisielt i	(Pakistan)
Språkkoder	
ISO 639-1	`ur`
ISO 639-2	`urd`
ISO 639-3	`urd`

Portal: Språk

Urdu er offisielt språk i Pakistan, og ett av de 23 nasjonale språkene i India.

Urdu hører til blant verdens ti største språk. Navnet har samme opprinnelse som det norske ordet *horde*. Begge ordene stammer fra tyrkisk *ordu* (= hær, leir). Stormogulene i Delhi var opprinnelig sentralasiatiske nomader, og hoffet deres ble derfor omtalt som *urdu-e mu'allâ* (= leir keiserens). Dette gikk så over til å betegne språket deres, og ble etter hvert kortet ned til *urdu*.[3]

Innhold

Etymologi

Ordet betyr på urdu «leir», men stammer faktisk fra tyrkisk, *ordu*, som betyr "hær فوج", en forkortelse av *zaban-i-urdu* (hærsspråk»). Det har likheter med dzongkha, en tibetansk variant og Bhutans offisielle språk, hvor det betyr «fortets språk».

Slektskap

I utgangspunktet var urdu og hindi ett og samme språk, kjent som hindustani, men de har utviklet seg i ulik retning under persisk påvirkning, og senere ved hjelp av offisiell språkpolitikk i India og Pakistan.

Låneord i urdu

Ordet på urdu	Ordets betydning på norsk	Ordets opprinnelse
muzahimat	motstand	arabisk
tariqa	måte	arabisk
ibadat	tilbe	arabisk
fayida	fordel	arabisk
dushman	fiende	persisk
sipahi	soldat	persisk
khwahish	ønske	persisk
frukht	salg	persisk
darzi	skredder	kurdisk
karubar	forretning	kurdisk
darwaza	en dør	kurdisk
khushi	glede	kurdisk
asan	lett	kurdisk
asman	himmel	kurdisk
gosht	kjøtt	kurdisk
laibrari	bibliotek	engelsk
sinater	senator	engelsk
glas	glass	engelsk
dach	nederlender	engelsk
qainchi	saks	tyrkisk
chabi	nøkler	portugisisk

Skriftspråk

Setningen *Zaban-e Urdu-e Mualla* («Den opprørte leirens språk») skrevet med *nastalīq*-skrift.

Urdualfabetet er utviklet av det persiske alfabetet som igjen kommer fra det arabiske. Urdu og hindi anses av språkvitenskapen som ett språk. Den største forskjellen mellom de to er at mens hindi skrives med devanagari-alfabetet, skrives urdu, i likhet med persisk og arabisk, med arabisk alfabet. Sterkt forenklet kan urdu beskrives som hindi utvidet med tusenvis av persiske lånord, og skrevet med den kalligrafiske stilarten *nastaliq*.[4]

Fellesskap mellom norsk og urdu

Konsonanten *h* er svært ustabil, mens *n* og *m* er blant de mest stabile språklydene vi har. Begynner et urdu-ord med *n* eller *m*, er der store sjanser for å finne et beslektet norsk ord med samme begynnelsesbokstav: *Mâ* = mor, *mausî* = moster, mors søster (hvor

både urdu -*sî* og norsk -*ster* er forkortede former av det indoeuropéiske ordet for «søster», som i urdu ikke har overlevd som selvstendig ord, men er erstattet med *bahin*), *muñh* = munn, *na* = nei, *nîcê* = ned, *nâk* = nese, *nayâ* = ny, *nangâ* = naken.[5]

Suffikset -*ende*, som i norsk «sovende», gjenfinnes i urdu -*inda*. Man har ord som *âinda* (= fremtid, egentlig «kommende»), *parinda* (= fugl, egentlig «flygende»), *bâshinda* (= beboer, egentlig «værende»), *sharminda* (= skamfull), *numâinda* (= representant). Og selv om de norske ordene «nevø» og «niese» er innlånt fra fransk, er de også indoeuropéiske og beslektet med urdu *navâsâ* (= dattersønn) og *navâsî* (= datterdatter), som urdu på sin side har lånt fra persisk. Flere lånord fra persisk er *nâm* (= navn), *nâf* (= navle), *murdâbad* (= død over, beslektet med «mord») og *mard* (= mann - samme roten som *mors* på latin, for menneskets tydeligste kjennetegn er at det er dødelig).[5]

Et indoeuropéisk fellesskap for verbet «å bære» gjenkjennes i urdu *bhârî* (= tung). *Bhâr* betyr «en bør», og inngår som siste ledd i urdu *dilbar* (= en kjæreste, «hjertetyv»), hvor ordstammen *bar*- viser til «å bære, bortføre».[6]

Analyserer man regelbundne lydforskyvninger, blir enda flere ord gjenkjennelige. Indoeuropéisk *p* forvandles til *f* i germanske språk. I ord som *parâyâ* (= fremmed), *pardês* (= utlandet) og *pardêsi* (= utlending) er elementet *par*- beslektet med norsk «fjern». Andre ord er *par* = fjær, *pul* = bro (jfr fjord), *pânv* = fot.[6]

Referanser

1. ^ «Lahore during the Ghazanvid period: A socio-political and cultural study» (PDF). *Kanwal Khalid, PhD Associate Professor, College of Art and Design University of the Punjab, Lahore*.
2. ^ Khan, Sajjad, et al. "Template Based Affix Stemmer for a Morphologically Rich Language." International Arab Journal of Information Technology (IAJIT) 12.2 (2015).
3. ^ Finn Thiesen: "Likheter mellom norsk og urdu", *Språknytt* (s. 34), utgitt av Språkrådet
4. ^ http://www.krysstal.com/writing_nastaliq.html
5. ^ a b Finn Thiesen: "Likheter mellom norsk og urdu", *Språknytt* (s. 35)
6. ^ a b Finn Thiesen: "Likheter mellom norsk og urdu", *Språknytt* (s. 36)

Litteratur

- Pål Kristian Eriksen *Nye språk i Norge. En språkodyssé* Pax 2019 ISBN 9788253040325